

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้
ของผู้เรียน กลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สมุทรปราการ เขต 2*

ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS TO PROMOTE LEARNING
MANAGEMENT FOR STUDENTS: BANG PHLI 2 SCHOOL GROUP UNDER SAMUT
PRAKAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE OFFICE AREA 2

ธีระพงษ์ อุทธา*, ทศพร เกตุพนอม

Theeraphong Uttha*, Thasporn Kettanom

คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Siam Technology College, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: uttha46d@gmail.com

*Tel:084-402-2247

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูกลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 จำนวน 155 คน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.57) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.52) และด้านการนิเทศการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.56) 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน 2.1) ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน ควรมุ่งส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและบริบทของชุมชน พร้อมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2.2) ด้านการนิเทศการสอน ผู้บริหารควรดำเนินกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรควบคู่กับการสะท้อนผลอย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง 2.3) ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน ควรนำข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีมาใช้เป็นฐานในการติดตามพัฒนาการของผู้เรียน ร่วมกับการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง 2.4) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ควรสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ, การบริหารจัดการเรียนรู้, ผู้บริหารสถานศึกษา, ประถมศึกษา

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the level of academic leadership of school administrators in promoting students' learning management, and 2) to investigate guidelines for developing the academic leadership of school administrators in promoting students' learning management. The sample consisted of 155 teachers from Bang Phli School Cluster 2 under the Samut Prakan Primary Educational Service Area Office 2. The research instruments were a questionnaire and an interview form. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The research findings revealed that: 1) the overall level of academic leadership of school administrators in promoting students' learning management was at a high level ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.57). Among the dimensions, the promotion of the learning atmosphere had the highest mean score ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.52), while instructional supervision had the lowest mean score ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.56). 2) The guidelines for developing the academic leadership of school administrators in promoting students' learning management were as follows: 2.1) curriculum and instruction management should emphasize teachers' participation in curriculum development in accordance with educational standards and community contexts, while supporting active learning approaches; 2.2) instructional supervision should be conducted through a collegial supervision process accompanied by constructive feedback to continuously improve teaching competencies; 2.3) monitoring students' progress should be based on information systems and technology together with authentic assessment practices; and 2.4) promoting the learning atmosphere should focus on creating a conducive learning environment and providing diverse learning resources to enhance the quality of students' learning effectively and sustainably.

Keywords: Academic Leadership, Learning Management, School Administrators, Primary Education

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่กระแสโลกมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างก้าวกระโดด วิธีการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 จึงมีความแตกต่างไปจากเดิมในทุกมิติ ทั้งมิติทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เทคโนโลยี รวมถึงทางด้านการศึกษา จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ จำเป็นต้องต้องมีความพร้อมและกระตือรือร้นในการขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยยึดถือแนวทางตามยุทธศาสตร์แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) ซึ่งมีเป้าหมายหลักให้ประชาชนชาวไทยเข้าถึงการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานตลอดช่วงชีวิต เพื่อการใช้ชีวิตที่ผาสุกบนพื้นฐานความพอเพียง ท่ามกลางกระแสการหมุนเวียนของโลกในปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็น เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน ทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) อย่างไรก็ตามประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกรอบการจัดการเรียนรู้ของครูหรือหลักสูตรเท่านั้น แต่ยังรวมถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางวิชาการที่ส่งเสริมและขับเคลื่อนกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำทางวิชาการต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่มุ่งเน้น

การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สนับสนุนและส่งเสริมศักยภาพของครูให้สามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน ตลอดจนการกำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษา และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดของระบบการศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้นำทางวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาจส่งผลให้คุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนต่ำกว่ามาตรฐานที่คาดหวัง ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการจะมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น การพัฒนาความรู้และทักษะของครูผู้สอน การจัดหาเครื่องมือหรือทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ และการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ครู และชุมชน ภาวะผู้นำทางวิชาการจึงมีความสำคัญช่วยให้งานวิชาการมีคุณภาพในด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ ครู ผู้เรียน และบุคลากรในสถานศึกษาเกิดความสัมพันธ์ที่ดี มีเป้าหมายเดียวกันที่ทำให้งานวิชาการประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพและเกิดการบรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา (กิ่งกาญจน์ สุขสำราญ, 2565) สอดคล้องกับ Perkey and Smith ที่ชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาที่มีคุณภาพนั้น จำเป็นต้องมีผู้บริหารที่ทำหน้าที่เป็นแกนนำทางวิชาการอย่างเข้มแข็ง (Perkey, S. C. & Smith, M. S., 1983)

การจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ในส่วนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้จากการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2566 และ 2567 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ อยู่ที่ 37.74 และ 38.45 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ที่มีค่าเฉลี่ย 40.19 และ 39.73 ตามลำดับ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2, 2568) ซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับงานวิชาการของสถานศึกษา จึงสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของผู้เรียน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน O-NET อยู่ในระดับต่ำ ปัญหาดังกล่าวสะท้อนถึงการขาดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร เช่น การกำกับและสนับสนุนครูในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน การติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน การจัดหาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการวางแผนพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง การขาดภาวะผู้นำทางวิชาการส่งผลให้ครูไม่สามารถปรับแนวทางการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ทั้งนี้ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการจะสามารถกำกับ ติดตาม ส่งเสริม และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันนำไปสู่การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้กลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วน ที่จะยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน จึงกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านวิชาการของสถานศึกษาภายในกลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 โดยได้จัดประชุมผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อวางแผนงานด้านวิชาการจัดอบรมผู้บริหารสถานศึกษาในการเป็นผู้นำทางวิชาการ ตลอดจนมีการจัดการอบรมการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน เช่น การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ ให้แก่ครูโดยวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อให้ครูได้นำความรู้ดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุดเป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วณิชา ประยูรพันธ์ ที่กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญและทำหน้าที่ในฐานะผู้นำทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง โดยต้องใช้ความรู้ ความสามารถ และกลยุทธ์การบริหารจัดการที่

เหมาะสมในการส่งเสริม กระตุ้น และพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาและมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพให้เกิดขึ้นแก่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ (วนิษา ประยูรพันธุ์, 2564)

ด้วยเหตุผลทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและนำไปสู่การกำหนดนโยบายและวางแผนการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นหลัก และสนับสนุนด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ประชากร ได้แก่ ครูในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 252 คน จาก 11 โรงเรียน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 155 คน โดยการเทียบสัดส่วนตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) จากประชากรจำนวน 252 คน โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ 1) เป็นครูผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษา สังกัดกลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 ปีการศึกษา 2568 2) มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 1 ปี และ 3) ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยจัดทำบัญชีรายชื่อครูของแต่ละโรงเรียน กำหนดหมายเลขประจำตัวให้แก่ครูทุกคน และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนจำนวนครูของแต่ละโรงเรียนจากทั้งหมด 11 โรงเรียน ด้วยวิธีการสุ่มรายชื่อ จนครบจำนวน 155 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น (Survey Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert, R., 1967) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้ครอบคลุมเนื้อหาและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยใช้เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง Index of Item Objective Congruency (IOC) ได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 - 1.00 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับครูจำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.950 แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 มี 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน 2) ด้านการนิเทศการสอน 3) ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน 4) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

เกี่ยวกับการส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ที่ได้จากการสังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมี 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดการเรียนรู้แบบมี ส่วนร่วมของผู้เรียน 2) ด้านการส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง 3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 4) ด้านการใช้ สื่อและเทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้ 1) มีประสบการณ์ด้านการบริหารงานวิชาการไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโททางการศึกษาขึ้นไป และ 3) มีวิทยฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษขึ้นไป การสัมภาษณ์มุ่งเน้นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารหลักสูตรและการสอน 2) การนิเทศการสอน 3) การกำกับติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน 4) การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้การสอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยประสานงานกับผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นส่งแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Forms ให้แก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 155 คน และติดตามการตอบแบบสอบถามจนได้รับกลับคืนครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ข้อมูลระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ตามแนวของลิเคิร์ต (Likert, R., 1967)
3. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา โดยรวบรวมข้อมูลเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ และสังเคราะห์ข้อค้นพบจากประเด็นที่มีความสอดคล้องกัน

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ได้ผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 โดยรวม รายด้าน (n = 155)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน	4.42	0.59	มาก	3
2. ด้านการนิเทศการสอน	4.36	0.56	มาก	4
3. ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน	4.44	0.56	มาก	2
4. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน	4.58	0.52	มากที่สุด	1
รวม	4.45	0.57	มาก	

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.52) รองลงมา คือ ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.56) ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.59) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศการสอน ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.56)

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเห็นพ้องต้องกันได้แนวทางในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทเป็นผู้นำทางวิชาการในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐานและบริบทของชุมชน เน้นการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกและใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนมาปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันของครูผ่านกระบวนการ PLC เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ทัศนะสอดคล้องกันว่า ผู้บริหารต้องปรับบทบาทจากการเป็นผู้สั่งการมาเป็นผู้ขับเคลื่อนให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยกำหนดให้มีกิจกรรม PLC อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และมุ่งเน้นการบรรยายวิชาเพิ่มเติมให้ตอบสนองต่อทักษะที่จำเป็นในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงมากกว่าการท่องจำ

2.2 ด้านการนิเทศการสอน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำในการพัฒนาระบบการนิเทศภายในที่เน้นการช่วยเหลือและพัฒนาครูมากกว่าการตรวจสอบ โดยใช้กระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตร การชี้แนะ และการเป็นพี่เลี้ยง ควบคู่กับการสะท้อนผลอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งส่งเสริมการทำงานร่วมกันผ่าน PLC และการใช้เทคโนโลยีในการนิเทศ เพื่อให้สามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาครูได้อย่างต่อเนื่องและตรงตามความต้องการ ซึ่งข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ระบุว่า “การนิเทศยุคใหม่ต้องเปลี่ยนบทบาทผู้บริหารจากผู้จับผิดมาเป็นผู้สนับสนุน ที่เดินเข้าห้องเรียนด้วยความกัลยาณมิตร” พร้อมทั้งนำเทคโนโลยี เช่น การบันทึกวิดีโอการสอนออนไลน์มาใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการสะท้อนคิดร่วมกัน เพื่อลดความกดดันและประหยัดเวลาของครูผู้สอน

2.3 ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีเป็นฐานในการติดตามพัฒนาการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ควบคู่กับการใช้การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง รวมทั้งการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ร่วมกันของครูผ่านกระบวนการ PLC เพื่อวางแผนพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านวิชาการ ทักษะ และคุณลักษณะ พร้อมทั้งสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและให้กำลังใจผู้เรียน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและรอบด้าน จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นพ้องต้องกันว่า โรงเรียนควรลดสัดส่วนการใช้ข้อสอบกระดาษและปรับเปลี่ยนมาใช้ระบบฐานข้อมูลดิจิทัลในการวัดและติดตามพัฒนาการผู้เรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งจะช่วยให้ครูมองเห็นเด็กกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่ต้องได้รับการช่วยเหลือได้ทันทั่วถึง ตลอดจนสร้างช่องทางการสื่อสารดิจิทัลร่วมกับผู้ปกครองเพื่อการกระตุ้นและส่งเสริมผู้เรียนจากที่บ้าน

2.4 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ การสอน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำในการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยจัดให้สถานศึกษามีความสะอาด ปลอดภัย และมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน พร้อมสนับสนุนการใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ควบคู่กับการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับผู้เรียน การเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเสริมแรงทางบวก เพื่อสร้างห้องเรียนแห่งความสุข กระตุ้นแรงจูงใจ และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขและพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยผู้ทรงคุณวุฒิเน้นย้ำถึงการสร้าง “พื้นที่ปลอดภัยและห้องเรียนแห่งความสุข” ซึ่งผู้บริหารต้องสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน เช่น สัญญาณเครือข่ายไร้สาย (Wi-Fi) ที่ครอบคลุม การจัดหาเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่หรือบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมการทำงานกลุ่ม และเน้นย้ำให้ครูผู้สอนใช้การเสริมแรงทางบวกเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้รายบุคคล

สรุปแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงบทบาทผู้นำในการบริหารหลักสูตรที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง โดยใช้กระบวนการ PLC และการนิเทศแบบกัลยาณมิตรเพื่อส่งเสริมศักยภาพครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นฐานในการกำกับติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน และการวัดผลตามสภาพจริง ควบคู่ไปกับการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและทันสมัยเพื่อกระตุ้นแรงจูงใจในการเรียนรู้รายบุคคล ทั้งนี้ต้องมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนารอบด้านและเต็มศักยภาพในยุคดิจิทัล

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2

1. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ การสอน ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน และด้านการนิเทศการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและทันสมัยเป็นอันดับแรก เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนอยากมาโรงเรียนและมีความพร้อมในการรับความรู้ใหม่ ๆ อีกทั้งยังมีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้กำกับติดตามพัฒนาการรายบุคคลอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาและส่งเสริมศักยภาพนักเรียนได้ตรงจุด นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นเชิงรุก (Active Learning) บูรณาการบริบทท้องถิ่น และเปลี่ยนบทบาทตนเองเป็นผู้นิเทศเชิงโค้ช ที่ทำงานร่วมกับครูผ่าน

กระบวนการ PLC อย่างต่อเนื่อง ทำให้การขับเคลื่อนงานวิชาการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกมิติ ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พุฒินันท์ แสงสิริวัฒน์ เรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยมีข้อค้นพบที่ระบุว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสามารถสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เข้ากับการบริหารจัดการหลักสูตรที่ยืดหยุ่นได้อย่างลงตัว โดยมีการสนับสนุนสื่อการสอนที่เอื้อต่อการปฏิบัติจริงของครู และการยึดมั่นในระบบการนิเทศการสอนอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานวิชาการเป็นภารกิจหลักเหนือภาระงานด้านการบริหารจัดการอื่น ๆ (พุฒินันท์ แสงสิริวัฒน์, 2564) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ วนิชา ประยูรพันธุ์ เรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาคการศึกษา 13 ที่ศึกษาวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ อยู่ในระดับมาก ทั้งภาพรวมและรายด้าน เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการขับเคลื่อนนโยบายเชิงรุกด้วยการบูรณาการระหว่างระบบการติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยส่งเสริมให้ครูใช้เครื่องมือวัดผลที่มีคุณภาพเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียน ขณะเดียวกันในแง่ของกายภาพมุ่งสร้างโรงเรียนให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยและมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพราะบรรยากาศที่ดีจะช่วยลดอุปสรรคในการเรียนรู้ และส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (วนิชา ประยูรพันธุ์, 2564) ดังนั้นผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยผู้บริหารต้องบูรณาการบทบาททั้งด้านการบริหารหลักสูตร การนิเทศ การติดตามผู้เรียน และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เข้าด้วยกัน ผ่านการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์และกระบวนการ PLC เป็นฐานในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hallinger ที่เน้นการเชื่อมโยงการกำหนดเป้าหมาย การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลเพื่อยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน (Hallinger, P., 2011)

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเห็นพ้องต้องกันได้แนวทางในการพัฒนา ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทเป็นผู้นำทางวิชาการในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐานและบริบทของชุมชน เน้นการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก และใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนมาปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันของครูผ่านกระบวนการ PLC เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารหลักสูตรและการสอนที่มีประสิทธิภาพได้มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกยังช่วยกระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ขณะเดียวกันการนำสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนจะช่วยสนับสนุนให้การเรียนรู้มีความหลากหลาย ทันสมัย และสามารถตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น จึงส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ธนิต รัตนศักดิ์ดา และคณะ เรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 ที่ศึกษาวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูพัฒนาการจัดการ

เรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และนำข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมาใช้ในการวางแผนปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น (ธนิต รัตนศักดิ์ และคณะ, 2565) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ อรรถพล ประเสริฐสังข์ เรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่ศึกษาวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกำหนด ทิศทางการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน โดยให้ความสำคัญกับการวางแผนและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและสามารถยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม (อรรถพล ประเสริฐสังข์, 2566) ดังนั้น ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการบริหารหลักสูตรและการสอนเป็นการบูรณาการระหว่างความร่วมมือของครู การจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการใช้ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริหารต้องเชื่อมโยงหลักสูตร การสอน และการประเมินผลเข้าด้วยกันเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Robinson ที่เน้นว่าภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุด คือการที่ผู้บริหารมีส่วนร่วมโดยตรงในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครู (Robinson, V. M. J., 2011)

2.2 ด้านการนิเทศการสอน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำในการพัฒนาระบบการนิเทศภายในที่เน้นการช่วยเหลือและพัฒนาครูมากกว่าการตรวจสอบ โดยใช้กระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตร การชี้แนะ และการเป็นพี่เลี้ยง ควบคู่กับการสะท้อนผลอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งส่งเสริมการทำงานร่วมกันผ่าน PLC และการใช้เทคโนโลยีในการนิเทศ เพื่อให้สามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาครูได้อย่างต่อเนื่องและตรงตามความต้องการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการนิเทศการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู ช่วยให้ครูได้ร่วมกันวิเคราะห์และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น อีกทั้งกระบวนการนิเทศที่มีการสะท้อนผลและให้ข้อเสนอแนะอย่างเป็นระบบ ยังช่วยพัฒนาความสามารถของครูในการส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน นอกจากนี้การนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการนิเทศยังช่วยให้การติดตาม พัฒนา และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่องและยืดหยุ่น จึงทำให้การนิเทศการสอนสามารถยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ มะไซดี อับดุลกอเดร์ เรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส ที่ศึกษาวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับการนิเทศ กำกับ และติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางวิชาการ และนำผลการนิเทศมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลให้ครูสามารถพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง (มะไซดี อับดุลกอเดร์, 2565) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ มณีรัตน์ ประเสริฐผล และอานวย ทองโปร่ง เรื่องความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนกลุ่มอำเภอไทรน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 ที่ศึกษาวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารมีการนำนโยบายของต้นสังกัดมาบูรณาการกับนโยบายขององค์กรเพื่อกำหนดเป็นทิศทางในการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผลและพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จัดให้มีโครงการหรือกิจกรรมหลักในการนิเทศพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีหลักการและเหตุผล คือการนิเทศ ติดตามเกี่ยวกับการ

จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้มีขอบข่ายของงานที่สำคัญ คือ งานด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง (Direct Assistance) โดยผู้นิเทศมีการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับการนิเทศหรือครู เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการจัดการศึกษา ให้บรรลุผลหรือเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย และนโยบายที่ได้กำหนดไว้ (มณีรัตน์ ประเสริฐผล และอำนาจ ทองโปร่ง, 2564) ดังนั้น ผลการวิจัยสะท้อนว่าการนิเทศการสอนควรเป็นกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูมากกว่าการควบคุม โดยเน้นการโค้ช การเป็นพี่เลี้ยง และการเรียนรู้ร่วมกันผ่าน PLC เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Sergiovanni ที่เน้นว่าการนิเทศที่มีประสิทธิภาพต้องสร้างความสัมพันธ์เชิงกลียาณมิตรและความไว้วางใจเพื่อพัฒนาวิชาชีพร่วมกัน (Sergiovanni, T. J., 2009)

2.3 ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีเป็นฐานในการติดตามพัฒนาการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ควบคู่กับการใช้การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง รวมทั้งการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ร่วมกันของครูผ่านกระบวนการ PLC เพื่อวางแผนพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านวิชาการ ทักษะ และคุณลักษณะ พร้อมทั้งสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและให้กำลังใจผู้เรียน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและรอบด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดเก็บ วิเคราะห์ และรายงานข้อมูลความก้าวหน้าของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ทำให้สามารถสะท้อนผลการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน อีกทั้งการวัดผลตามสภาพจริงยังช่วยให้ครูสามารถประเมินศักยภาพของผู้เรียนได้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตลอดจนการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการรับทราบผลการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ วณิชา ประยูรพันธุ์ เรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคการศึกษา 13 ที่ศึกษาวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับการติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาในการวิเคราะห์พัฒนาการของผู้เรียน และนำผลการประเมินมาใช้ในการวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ตลอดจนมีการรายงานผลการเรียนรู้ให้ผู้ปกครองรับทราบอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้สามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วณิชา ประยูรพันธุ์, 2564) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ มณีรัตน์ ประเสริฐผล และอำนาจ ทองโปร่ง เรื่องความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนกลุ่มอำเภอไทรน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ที่ศึกษาวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาครู ตลอดจนติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การบริหารจัดการด้านวิชาการของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (มณีรัตน์ ประเสริฐผล และอำนาจ ทองโปร่ง, 2564) ดังนั้น ผลการวิจัยสะท้อนว่าการกำกับติดตามผู้เรียนอย่างเป็นระบบด้วยข้อมูลสารสนเทศและการประเมินตามสภาพจริง เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนรายบุคคล โดยผู้บริหารต้องใช้ข้อมูลในการตัดสินใจและพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้ปกครอง ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Stiggins ที่เน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง (Stiggins, R. J., 2005)

2.4 ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำในการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยจัดให้สถานศึกษามีความสะอาด

ปลอดภัย และมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน พร้อมสนับสนุนการใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ควบคู่กับการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูกับผู้เรียน การเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเสริมแรงทางบวก เพื่อสร้างห้องเรียนแห่งความสุข กระตุ้นแรงจูงใจ และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขและพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านกายภาพ จิตใจ และสังคม โดยการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่ช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการทำงานร่วมกัน อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกภายใต้สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นมิตร ยังช่วยเสริมสร้างความกล้าแสดงออกและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน ขณะเดียวกันการนำสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้มาใช้ยังช่วยเพิ่มความหลากหลายและความทันสมัยของประสบการณ์การเรียนรู้ ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ วณิดา เชื้อคมตา เรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่ศึกษาวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานทางวิชาการที่บุคลากรในโรงเรียนมีความร่วมมือร่วมใจในการทำงานมีความมุ่งมั่นและความสามัคคีในการปฏิบัติงาน รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เหมาะสมภายในห้องเรียน เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (วณิดา เชื้อคมตา, 2566) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ญาณิสา สมอเผื่อน และบรรจบ บุญจันทร์ เรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ที่ศึกษาวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้บริหารมีการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นการสร้างวัฒนธรรมทางวิชาการ พร้อมให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งด้านกายภาพและด้านจิตวิทยา มีการสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และมีความสุขในการเรียนมากยิ่งขึ้น (ญาณิสา สมอเผื่อน และบรรจบ บุญจันทร์, 2567) ดังนั้น ผลการวิจัยสะท้อนว่าบรรยากาศการเรียนรู้มีบทบาทสำคัญต่อแรงจูงใจและพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้บริหารต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างครูและผู้เรียน เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้เชิงรุก ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy & Miskel ที่ระบุว่าบรรยากาศองค์การโรงเรียนมีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน (Hoy, W. K. & Miskel, C. G., 2013)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน กลุ่มโรงเรียนบางพลี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 พบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน ด้านการนิเทศการสอน ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนงานวิชาการของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารควรแสดงภาวะผู้นำในการขับเคลื่อนหลักสูตรและกิจกรรมเชิงรุกที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูงและการลงมือปฏิบัติจริง โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานในการจัดการ

เรียนรู้และติดตามผลสัมฤทธิ์รายบุคคลอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งยกระดับศักยภาพครูผ่านการนิเทศแบบกัลยาณมิตรและกระบวนการ PLC เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวกที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านและยั่งยืนข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการนิเทศกำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นฐานในการตัดสินใจ 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถานศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดี 3) สถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนการจัดการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัย และนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในระดับที่กว้างขึ้น 2) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เพื่อให้เห็นผลลัพธ์ของการบริหารงานวิชาการที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิงกาญจน์ สุขสำราญ. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเกริก.
- ญาณิสา สมอเผื่อน และบรรจบ บุญจันทร์. (2567). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6. วารสารวิชาการ ศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์, 11(1), 28-41.
- ธนิต รัตนศักดิ์ดา และคณะ. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2. วารสารบริหารการศึกษา มศว, 19(36), 80-90.
- พุดนันทน์ แสงศิริวัฒน์. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มณีรัตน์ ประเสริฐผล และอานวย ทองโปร่ง. (2564). ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนกลุ่มอำเภอไทรน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 18(82), 96-105.
- มะไซดี อับดุลกอเดร์. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส. ใน สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วนิชา ประยูรพันธุ์. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาคการศึกษา 13. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วนิดา เชื้อคมตา. (2566). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. (2568). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 กลุ่มนโยบายและแผน. เรียกใช้เมื่อ 17 มิถุนายน 2568 จาก <https://shorturl.asia/sO2g1>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิก.
- อรรถพล ประเสริฐสังข์. (2566). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (4th ed.). New York: Harper & Row Publishers.
- Hallinger, P. (2011). Leadership for learning: Lessons from 40 years of empirical research. *Journal of Educational Administration*, 49(2), 125-142.
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2013). *Educational administration: Theory, research, and practice*. (9th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and value*. New York: McGraw-Hill.
- Perkey, S. C. & Smith, M. S. (1983). Effective schools: A review. *Elementary School Journal*, 83(4), 427-452.
- Robinson, V. M. J. (2011). *Student-centered leadership*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Sergiovanni, T. J. (2009). *The principalship: A reflective practice perspective*. (6th ed.). Boston, MA: Pearson.
- Stiggins, R. J. (2005). From formative assessment to assessment for learning: A path to success in standards-based schools. *Phi Delta Kappan*, 87(4), 324-328.